

VALITUS

30.12.2022

HELSINGIN HALLINTO-OIKEUDELLE

MUUTOKSENHAKIJA

Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry, Helsinki

PÄÄTÖS, JOSTA VALITETAAN

Vantaan kaupunginvaltuuston päätös 14.11.2022 (13 §) hyväksyä asemakaava ja asemakaavamuutos 232700 ja tonttijako, 23 Kivistö / Kivistön lumikvartsi

PROSESSIOSOITE

Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry

[Redacted address line]

Itälahdenkatu 22 b A, 00210 Helsinki

Puhelin 045 1140 088

uusimaa@sll.fi

Pyydämme ensisijaisesti sähköistä asiointia.

VAATIMUKSET

Vaadimme, että Helsingin hallinto-oikeus kumoaa Vantaan valtuuston päätöksen hyväksyä Kivistön Lumikvartsin asemakaava ja asemakaavan muutos (14.11.2022 13 §, pöytäkirja kts. valituksen **liitteet 1-3**) maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n ja 54 §:n vastaisena.

Lisäksi vaadimme alueelle töidenaloittamiskieltoa muutoksenhaun käsittelyn ajaksi.

VALITUSAJASTA

Pöytäkirjan valitusosoituksen mukaan kaavan tai rakennusjärjestyksen hyväksymistä taikka rakennuskieltoa koskevan päätöksen katsotaan tulleen asianosaisen tietoon seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä Vantaan kaupungin internet-sivulla. Vantaan kaupunginvaltuuston 14.11.2022 kokouksen pöytäkirja on tullut nähtäville Vantaan kaupungin internet-sivuille 23.11.2022. Näin ollen 30 vuorokauden valitusaika päättyy 30.12.2022 klo 16.15.

PERUSTELUT

Kivistön Lumikvartsin asemakaavan teossa on laiminlyöty maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n edellyttämä merkittävien luontovaikutuksien riittävä selvitysvelvoite, minkä aiheuttamat puutteet ovat heijastuneet suoraan myös kaavan vaikutusarviointeihin. Tämä koskee erityisesti kaavan vaikutuksia merkittäviä metsäluontoarvoja omaaviin luontotyyppeihin.

Kaava ohjaa rakentamiseen noin 5 ha luonnonsuojelullisesti arvokkaita kangas- ja lehtometsiä sekä turvekankaita pirstoen samalla luonnonsuojelubiologisesti erittäin arvokkaan noin 20 hehtaarin laajuisen metsäalueen keskeltä. Samalla se heikentää olennaisesti Vantaan kaupungin omissa selvityksissä tärkeäksi todetun etelä-pohjoissuuntaisen metsäekologisen yhteyden laatua ja toimivuutta.

Lajistonsuojelun näkökulmasta kaava tuhoaa merkittävän osan Kivistön alueen erittäin merkittävästä lahokaviosammalen esiintymiskeskittymästä sekä heikentää yhtä Kivistön alueen liito-oravien elinympäristöverkoston avainaluetta. Luontoarvoihin kohdistuva yhteisvaikutus on syytä nähdä luonnonympäristöjen erityisiä arvojen hävittämisenä ja heikentämisenä asemakaavan sisältövaatimusten vastaisella tavalla (MRL 54 §).

1. Helsingin hallinto-oikeuden päätös kumota Kivistöntähden asemakaava 26.11.2021

Helsingin hallinto-oikeus on 26.11.2021 antamallaan päätöksellä (H5923/2021, **liite 4**) kumonnut Kivistöntähden asemakaavan ja asemakaavan muutoksen (nro 232500) Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piirin valituksen perusteella. Kivistöntähden asemakaava-alue sijaitsee samalla Koivupäänojan metsäalueella kuin tämän valituksen kohteena oleva Lumikvartsin asemakaava ja rajautuu siihen suoraan länsipuolella.

Katsomme, että Lumikvartsin asemakaava on kumottava osittain samoilla perusteilla kuin Kivistöntähden asemakaava. Lumikvartsin asemakaava heikentäisi merkittävästi samaa lahokaviosammalen ydinaluetta kuin Kivistöntähti ja on siten vastaavasti maankäyttö- ja rakennuslain vastainen.

Hallinto-oikeus toteaa, että uhanalaisena lajina lahopaviosammalen esiintyminen alueella on kuitenkin otettava asemakaavaa laadittaessa huomioon maankäyttö- ja rakennuslain luonnonympäristön vaalimista koskevan sisältövaatimuksen perusteella. Asiassa esitetyn selvityksen perusteella Koivupääajan metsäalue on erittäin merkittävä lahopaviosammalen esiintymisalue ja samalla yksi koko Vantaan tärkeimmistä lajin esiintymisalueista. Asemakaavassa kyseinen alue on suurelta osin osoitettu tehokkaaseen asuntorakentamiseen ja esiintymärungot tulisivat pääosin jäämään rakentamisen alle. Hallinto-oikeus toteaa lisäksi, että asemakaavassa kaava-alueen itäosassa sijaitsevalle VL-alueelle merkitty luo-alue kohdistuu ainoastaan pienelle osalle Koivupääajan erittäin merkittäväksi lahopaviosammaleesiintymäksi arvioidusta alueesta.

Hallinto-oikeus katsoo, että lahopaviosammalen asema Koivupääajan alueella tulisi merkittävästi heikentymään Kivistöntähden asemakaavan toteutuessa. Kun lisäksi otetaan huomioon asian kokonaisharkinnassa Kivistön alueen toiselle erittäin merkittäväksi arvioidulle Timanttikujan lahopaviosammaleesiintymälle osoitettu rakentaminen, tarkoittaisi Koivupääajan metsäalueelle rakentaminen sitä, että vaarana on molempien erittäin merkittäviksi lahopaviosammaleesiintymiksi arvioitujen alueiden merkittävä heikentyminen ja mahdollinen häviäminen. Edellä mainittuun nähden hallinto-oikeus katsoo, että lahopaviosammalesta tehtyjen havaintojen johdosta laadittu asemakaava ei täytä maankäyttö- ja rakennuslain 54 §:n 2 momentissa säädettyä luonnonympäristön vaalimista ja siihen liittyvien erityisten arvojen hävittämiskieltoa koskevaa asemakaavan sisältövaatimusta.

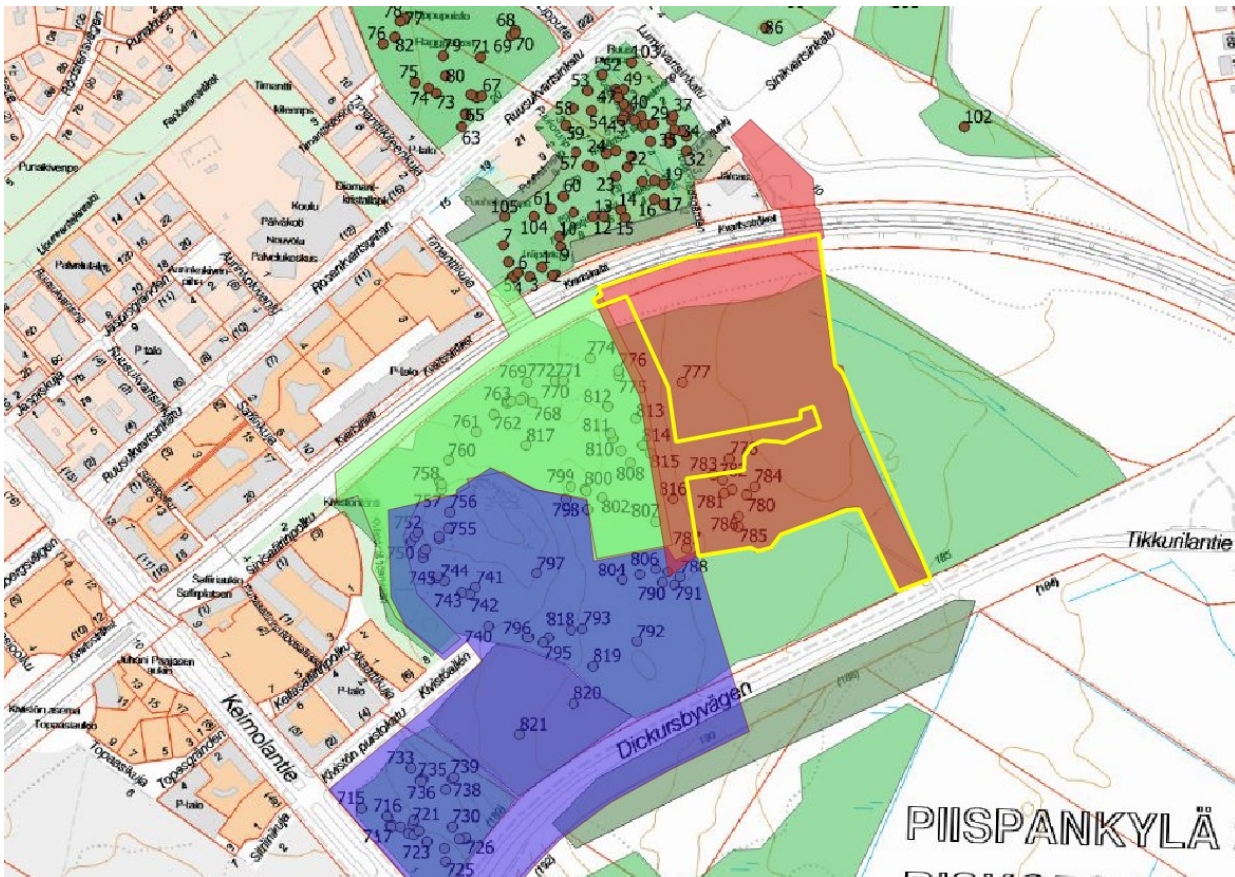
Huomautamme myös, että hallinto-oikeudella on jo em. Kivistöntähteä koskevaa päätöstä tehdessään ollut käytössään samat lahopaviosammalen uhanalaisuutta, suojelutarvetta ja esiintymistä koskevat tiedot, joilla Vantaan kaupunki on nyt valituksenalaisessa Lumikvartsin asemakaavassa perustellut, ettei kaavan aiheuttama ydinalueen merkittävä heikentäminen uhkaisi uhanalaisen lahopaviosammalen säilymistä alueella. Siten ei voida katsoa, että asiassa olisi tullut sellaista uutta tietoa, joka antaisi aiheutta päätyä nyt Lumikvartsin asemakaavan osalta erilaiseen lopputulokseen kuin aikaisemmassa Kivistöntähden kumoamispäätöksessä.

2. Lahokaviosammalen huomiointiin liittyvät ongelmat

Kaava-alue sekä sitä ympäröivä metsäalue on todettu konsulttien ja luontoharrastajien v. 2017–2020 tekemissä selvityksissä erittäin merkittäväksi lahokaviosammalen (*Buxbaumia viridis*) esiintymiskeskittymäksi (Faunatica 2020, **liite 9**). Lahokaviosammal on koko maassa rauhoitettu laji (LSL 42 §, LSA liite 3a). Lisäksi laji kuuluu luontodirektiivin liitteen II lajeihin. Siten uhanalaisena lajina lahokaviosammalen esiintyminen on otettava huomioon asemakaavaa laadittaessa maankäyttö- ja rakennuslain luonnonympäristön vaalimista koskevan sisältövaatimuksen perusteella.

Lumikvartsin asemakaava tuhoaa merkittävän määrän lahokaviosammalen esiintymispaikkoja sekä 5 ha lajin pidempiaikaiselle säilymiselle tärkeää ydinaluetta. Myös vähäiset kaavassa VL/luo-alueiksi merkityt alueet tulevat vääjäämättä menettämään kykyään toimia lajin elinympäristöinä huomattavasti lisääntyvän kulutuksen sekä rakentamisen synnyttämän metsänhoitopaineen takia. On perusteita olettaa heikentävän vaikutuksen kohdentuvan lisäkulutuksen myötä myös kaava-alueen ulkopuolisiin osiin samaa lahokaviosammalen ydinaluetta.

Koivupäänojan ydinalueen arvoa lisää sen sijainti muiden lajille tärkeiden ydinalueiden välissä (**kuva 1**) sekä tieto siitä, että sen pohjois- ja koillispuolisten ydinalueiden asemakaavoittaminen rakentamiseen on hyvin pitkällä.

Kuva 1. Ida Korhosen 18.11.2019 maastokäynnillä havaitsemat lahokaviosammaleesiintymät.

Vihreällä rajattu lajin ydinalueet. Koivupäänojan ydinalue Tikkurilantien ja radan välissä.

Lumikvartsin kaava-alue rajattu punaisella ja rakentamisalue keltaisella. Samaan Koivupäänojan ydinalueeseen kohdistuvat muut asemakaavat: Kivistöntähti vaalean vihreällä ja Onnenkivi sinisellä. Korhonen ei kartoittanut kaava-alueen itäosaa, joten havaintojen puuttuminen sieltä ei kerro todellisesta tilanteesta. On oletettavaa, että esiintymiä löytyisi myös idempää jos niitä etsittäisiin. Pohjoisempi tiheä esiintymäkeskittymä on jo kaavoitettu rakentamiseen (Puu-Kivistö).

Lumikvartsin kaavan aiheuttamat tuhot kohdistuvat metsäalueelle (Koivupäänojan metsä), joka on laajuutensa ja sijaintinsa takia lahokaviosammalten pidempiaikaisen säilymisen kannalta erittäin merkittävä. Alueen erityismerkitys on todettu myös tehdyssä Vantaan lahokaviosammalten esiintymisselvitys- ja suojelusuunnitelmassa: ”Länsi-Vantaan suuret suojelualueet Askistosta Vestraan ja Petikkoon ovat todennäköisesti Vantaan kaikkein runsaimpia ja laajimpia lahokaviosammalalueita. Niiden lajille sopiva yhteispinta-ala on niin suuri, että tarkalla kartoituksella löydettävien kasvupaikkojen määrä olisi varmasti huomattavan suuri. Lajia havaittiin näillä kohteilla lähes jatkuvasti inventoijan kulkureitin varrella, mutta tämän projektin puitteissa ei ollut mahdollista tutkia näitä alueita kovin tarkasti. Niinpä Kivistön Koivupäänoja ja Kiilan Solbacka ovat edelleen Vantaan runsaimpia esiintymiä itiöpesäkkeiden kasvupaikkojen määrällä mitattuna.”

Vantaan kaupunki on ansiokkaasti selvityttänyt lahopaviosammalen esiintymistä Vantaan metsissä. Sen jälkeen kun lajin esiintymistä opittiin 2019 havaitsemaan myös ns. protoneemavaiheen kasvustoina, on näkemys lajin ekologiasta, yleisyydestä sekä kaikkien esiintymispaikkojen suojelutarpeesta radikaalisti muuttunut. On ilmeistä, että nykyisellään lajin suojelutaso varsinkin eräillä Vantaan metsäisemmillä suuralueilla lähenee suotuisaa tai saattaa jopa olla suotuisa.

Edellä mainittu ei kuitenkaan tarkoita sitä, että tämä sinänsä toivottu asiantila säilyisi kattavasti eri puolilla Vantaata, mikäli merkittävä määrä lajille erityisen tärkeitä ydinalueita tuhoaan maankäytöllä.

Vantaan kaupunki tukeutuu lahopaviosammalen huomointitarpeiden osalta kaupungin tilaaman lahopaviosammalkonsulttiselvityksen (Faunatica 2020) johtopäätöksiin. Selvityksessä on tehty luonnonsuojelulain kannalta hyvin ongelmallisia johtopäätöksiä tämän rauhoitetun lajin minkä tahansa vantaalaisen esiintymisalueen rakentamisen hyväksyttävyydestä, mikäli lajin muiden tunnettujen esiintymisalueiden suojelu ja huomiointi muuten etenee. Kehitetty kyyninen kompensatiomalli on jo johtanut Vantaalla siihen, että käytännössä lähes kaikki Vantaan todettuja lahopaviosammaleesiintymiä koskettavat asemakaavahankkeet etenevät kaavailluilla rakentamistavoitteilla, koska juuri näillä kaava-alueilla lajin suojelutavoitteista voidaan luopua. Linjaus koskettaa erityisesti Kivistön aluetta, jossa useat lähekkäiset asemakaavat (Puu-Kivistön aloituskorttelit, sen länsipuolinen kaavahanke, Lumikvartsin asemakaava, Kivistöntähden asemakaava, Onnenkiven asemakaava) uhkaavat tuhota keskeisen osan yhdestä Suomen merkittävimmistä tiedossa olevasta suojelemattomasta lahopaviosammalmetsien keskittymästä.

Lumikvartsin asemakaava tuhoaa keskeisen osan Kivistön alueen erityisen elinvoimaisesta lahopaviosammalmetsien keskittymästä. Olemassa oleva tieto vahvistaa sen, että Koivupäänojan esiintymä yhdessä lähialueen esiintymien kanssa kuuluu lajin suojelun kannalta valtakunnallisesti erittäin merkittäviin keskittymiin. Jos tällaisia satojen sammaleesiintymien ydinkeskittymiä ei edes pyritä suojelemaan, ollaan tiellä, joka johtaa vääjäämättä lajin suojelutason heikkenemiseen.

3. Asemakaavan sisältövaatimusten vastaisuus

Kaavan maankäyttö tuhoaa pääosan kaava-alueen olennaisimmista luontoarvoista. Laaja, merkittävältä osin luonnontilaisen kaltainen ja lahoppuustoinen metsäkokonaisuus pirstoutuu muutamiksi pieniksi puistometsiköiksi, joiden luonnontilan säilyttäminen on käytännössä mahdotonta.

Kivistön Lumikvartsin kaava-alueella sekä sitä ympäröivillä alueilla on säästynyt merkittävä keskittymä pitkään metsänhoidon ulkopuolella olleita rehevähajaisia metsiä. Osa metsistä on lehtoja ja lehtomaisia kankaita, osa ruoho- ja lehtoturvekankaita. Metsäluontoarvoja omaava

yhtenäinen alue on pinta-alaltaan noin 20 hehtaaria eli se edustaa 2020-luvulla pääkaupunkiseudulla sekä Vantaalla harvinaisen laajaa arvometsien kokonaisuutta. Luontotyyppi-arvoja omaava metsäalue noudattaa hyvin alueelle rajattua yhtenäistä lahokaviosammalen ydinaluetta (**kuva 1** vihreällä rajattu yhtenäinen alue radan ja Tikkurilantien välissä).

Kaava-alueen metsät edustavat SLL:n Vantaan yhdistyksen edustajien maastokäyntien perusteella metsiä, jotka täyttävät pääosaltaan Etelä-Suomen metsäluonnon monimuotoisuusohjelman (METSO) luonnontieteellisissä valintaperusteissa määritetyt luonnonsuojelullisesti arvokkaan metsän kriteerit. Arvokkaat metsät jatkuvat myös kaava-alueen ulkopuolelle.

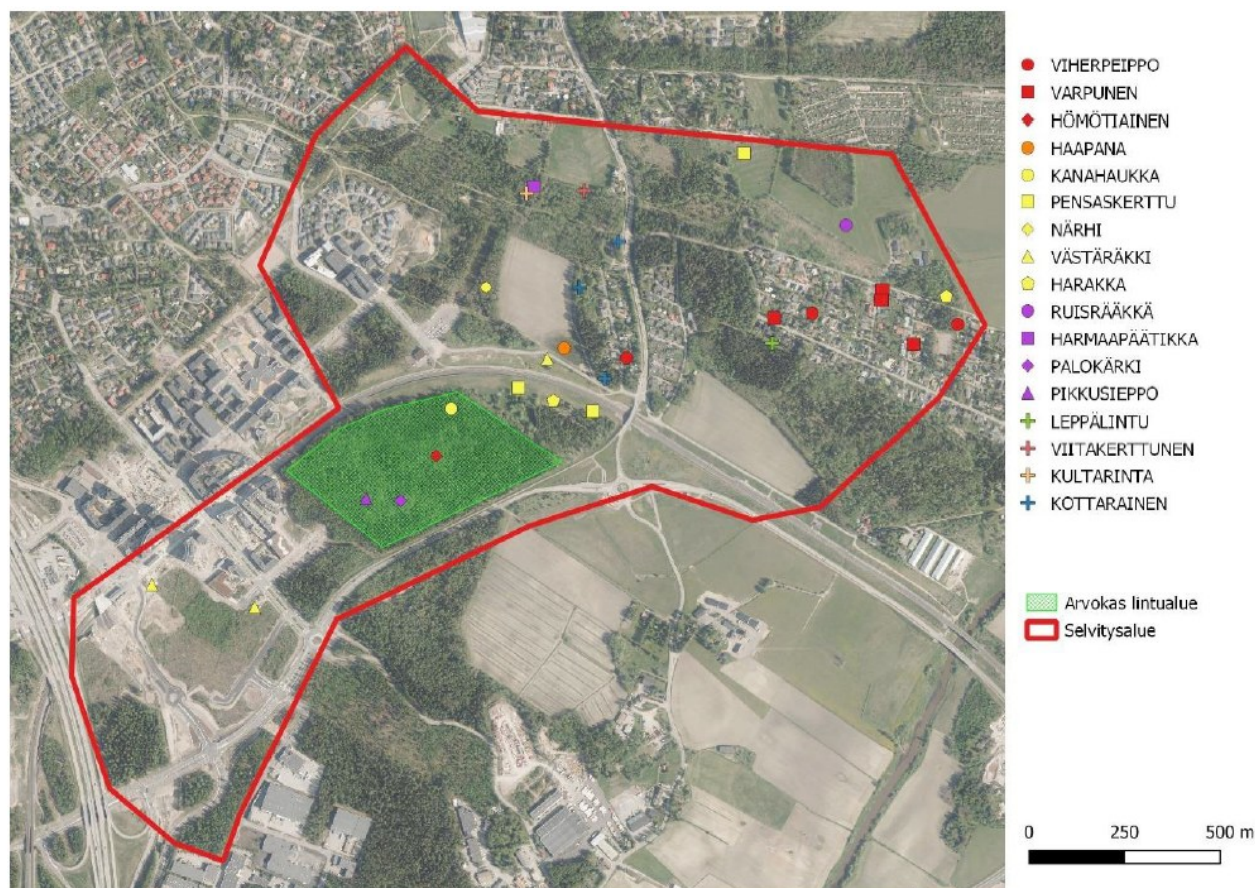
Metsien potentiaali toimia vaateliaan ja uhanalaisen lahotajalajiston merkittävänä esiintymiskeskittymänä on ilmeinen, mutta lajistoa ei ole selvitetty.

Vantaan Kivistön ja Vantaanpuiston liito-oravaselvityksessä (FCG 2020) Lumikvartsin kaava-alueesta lähes puolet sijoittuu liito-oravalle soveltuvan elinympäristörajausten nro 2 alueelle (**kuva 2**), mikä lisää sen merkitystä Kivistön alueen liito-oravakannan pitkäaikaisen säilyttämisen näkökulmasta. Selvityksen johtopäätöksissä todetaan: *"Koska selvitysalueelle sijoittuvat elinympäristöt 2, 3 ja 4 ovat melko pienialaisia, suositellaan ne mahdollisuuksien mukaan säilytettäväksi kokonaan nykytilassaan esim. osana viheralueverkostoa."*

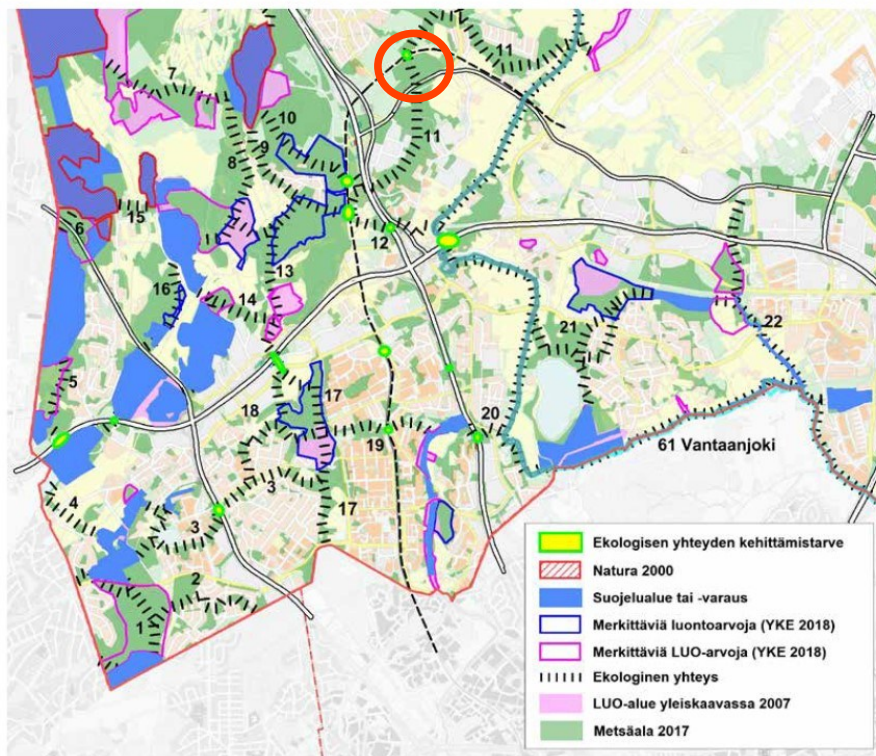
Kuva 2. Vantaan Kivistön ja Vantaanpuiston liito-oravaselvityksessä (FCG 2020) liito-oravalle soveltuva elinympäristö vinoviivalla. Osittain rajaukselle 2 sijoittuva Lumikvartsin kaava-alue rajattu punaisella ja rakentamisalue keltaisella. Samaan Koivupäänojan metsäalueeseen kohdistuvat muut asemakaavat: Kivistöntähti vaalean vihreällä ja Onnenkivi sinisellä.

Vuoden 2021 linnusto- ja lepakkoselvityksessä (Faunatica 2021, **liite 7, kuva 3** alla) todetaan Lumikvartsin asemakaava-alueesta: ”Selvityksessä määriteltiin yksi linnustollisesti arvokas alue Tikkurilantien ja junaradan välistä [=Koivupäänojan metsä]. Kyseisellä metsiköllä on linnuston lisäksi muitakin luontoarvoja, kuten vanhaa ja rakenteeltaan monipuolista puustoa.” ”Metsikössä pesivät erittäin uhanalainen hömötiainen ja silmälläpidettävä kanahaukka, ja siellä sijaitsi EU:n direktiivilajien pikkusiepon ja palokärjen reviirit.”. Alue on selvityksen rajauksen mukaan ”arvokas lintualue”.

Kuva 3. Vantaan Kivistön linnusto- ja lepakkoselvitys (Faunatica 2020). Huomionarvoiset pesimälajit vuoden 2021 linnustokartoituksessa. Symbolit on sijoitettu pesäpaikalle tai reviirin havaintojen keskipisteeseen, mikäli pesää ei ole löydetty. Lumikvartsin kaava-alue sijoittuu arvokkaalle lintualueelle ja sen alle jäisi hömöttäisen ja kanahaukan pesintähavainnot.

Seuraavassa Vantaan alue on jaettu neljään osa-alueeseen, joissa ekologisia yhteyksiä kuvataan tarkemmin (Kuvat 23-26).

Kuva 23.
Ekologiset yhteydet Lounais-Vantaalla
Myrmin ja Aviapoliksen suuralueilla.

41

Kuva 4. Vantaan ekologiset yhteydet-selvitys (Ojala 2018, **liite 8**). Lumikvartsin asemakaava-alue sijaitsee yhteydellä 11 (punainen ympyrä).

Kivistön Lumikvartsin asemakaava ei myöskään turvaa kunnollista etelä-pohjoissuuntaista ekologista yhteyttä kaava- alueen poikki. Lumikvartsin kaava-alueen ja laajemmin Koivupäänojan metsäalueen merkitystä Vantaan säilyneiden metsäisten ekologisten yhteyksien varjeluun osalta lisää se, että sen poikki kulkee tällä hetkellä ainoa metsäekologinen viheryhteys Petikon luontoalueen sekä Kivistön metsien välillä. Yhteyden luonne ja korvaamattomuus ilmenee Vantaan kaupungin teettämästä laadukkaasta, koko kaupungin alueen kattavasta selvityksestä (Ojala 2018, **liite 8, kuva 4** yllä). Kaava heikentää yhdessä muiden läheisten kaavojen kanssa yhteyden laatua ja toimintakykyä juuri yhdellä sen ”pullonkaulakohtalla”.

Kivistön Lumikvartsin asemakaavassa ekologinen yhteys on huomioitu alle 30 metrin levyisenä VL/luo -alueena kaavan länsireunassa. Näin kapea viheryhteys tarkoittaa minimissään yhden täysikäisen puun levyistä puustoriekaletta, jonka säilymisennuste ulkopuolisen maankäytön puristuksessa on heikko. Jo pelkästään tonttien turvallisuuden edellyttämä puustonhoito ulottuu

koko tälle vyöhykkeelle eikä mm. lahokaviosammalen edellyttämän kostean pienilmaston säilymisestä voida puhua.

4. Luontotyyppiselvitysten ja vaikutusarviointien riittämättömyys

Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri on 8.1.2021 Kivistöntähden asemakaavaa koskevassa valituksessaan esittänyt yhtenä valitusperusteena luontotyyppien puutteelliset selvitykset. Helsingin hallinto-oikeus kumosi kaavan päätöksellään 26.11.2021. Oikeus totesi, että koska Kivistöntähden kaavapäätös oli lainvastainen puutteellisen lepakkoselvityksen ja lahokaviosammalta koskevilla perusteilla, ei muista valitusperusteista ollut tarpeen lausua. Siten oikeus jätti Kivistöntähden kaavaa koskevassa päätöksessään tutkimatta puutteellisiin luontotyyppiselvityksiin liittyneet valitusperusteet.

Samat luontotyyppiselvitysten puutteet koskevat kuitenkin myös nyt valituksen kohteena olevaa Lumikvartsin asemakaavaa ja ovat siksi yksi tämän valituksen perusteista.

Lumikvartsin asemakaava-alueen metsäiset luontotyytit ja niihin liittyvät suojeluarvot on selvitetty puutteellisesti. Luontotyytit muodostavat keskeisen osan luonnon monimuotoisuutta ja siten myös siihen liittyvien hankevaikutusten arviointia. Yleisesti käytössä oleva kriteeristö kangasmetsien ja turvekankaiden luonnonsuojellisen merkityksen arviointiin on METSO-ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet (Syrjänen ym 2016), jossa esitetään elinympäristötyyppeihin ja puuston rakennepiirteisiin perustuvat luonnonsuojeluarvon luokitteluperusteet.

Kaava-alueen luontotyyppitieto perustuu lähinnä ”*Kivistön kaavarunkoalueen luontotyyppi- ja lahokaviosammalkartoitus*” (FCG 2020, liite 5) -selvitykseen, jossa vähätellään kaava-alueen metsien luontoarvoja. Selvityksessä esitetään laajalta 356 hehtaarin selvitysalueelta vain kaksi hyvin pientä METSO-ohjelman luonnontieteellisten valintaperusteiden mukaista arvokohdetta (yhteispinta-ala 1,36 ha). Koivupäänojan metsän alueelta ei ole tunnistettu lainkaan runsaslahopuustoiisiin ja luontaisesti kehittyneisiin metsiin liittyviä luontoarvoja.

On selvää, että FCG:n selvityksessä ei ole käytetty METSO-ohjelman luonnontieteellisiä valintaperusteita (Syrjänen ym 2016) siten kuin kyseistä kriteeristöä on tarkoitettu käytettävän. Selvitys on arvokkaiden luontotyyppikohteiden ja varsinkin selkeitä METSO-arvoja omaavien metsien tunnistamisen näkökulmasta heikkolaatuinen, vahvasti puutteellinen ja tulosten osalta harhaanjohtava. Kyseessä on tältä osin mahdollisesti jopa heikkolaatuisin esimerkki Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piirin ruodinnassa viimeisen kymmenen vuoden aikana olleista lukemattomista luontoselvityksistä.

Kivistön kaava-alueen merkittävimpiin luontoarvoihin kuuluu kaava-aluetta laajempi METSO-kriteerit täyttävien metsien pinta-alallisesti iso keskittymä. Tämän arvon tunnistamatta jääminen on

vakava virhe, joka konkretisoi hyvin sen, että kaavan luontotyyppiarvojen kannalta kaikkein keskeisin luontoselvitys on epäonnistunut aidosti merkittävien luontoarvojen tunnistamisen osalta.

Teetetty selvitys ei ole tuottanut yleis- tai asemakaavoituksen kannalta riittävää tietopohjaa esim. kaikista uhanalaisista metsäluontotyypeistä tai merkittävistä METSO -elinympäristökeskittymistä.

Alueen metsäisiä luontoarvoja on tuotu esiin jo kaavoituksen alkuvaiheessa Suomen luonnonsuojeluliiton Vantaan yhdistyksen mielipiteessä Kivistön Lumikvartsin asemakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta 14.2.2020 (liite 6):

”Luonnonsuojelujärjestöedustajien maastokäynnillä kaava-alueelta ja sen lähialueilta paikallistui merkittävä määrä pitkään ilman varsinaisia metsänhoitotoimia kehittyneitä varttuneita ja osin vanhapuustoisia metsiä. Valtaosa metsistä on lehtomaisia kankaita, mutta merkittävästi löytyy myös ruohoturvekankaita sekä keskiravinteisia tuoreita lehtoja. Tuorettakin kangasta löytyy hieman.

Osa metsistä on kuusivaltaisia, osa kuusta, koivua ja muita lehtipuita sisältävää sekametsää, eteläosasta löytyy hieman myös koivuvaltaisempia sekametsiä. Puustossa on paikoin myös haapaa ja raitaa, mitkä molemmat lisäävät osaltaan metsien biodiversiteettipotentiaalia (mm. liito-orava, epifyyttijäkälät). Pitkään jatkuneen häiriöttömän kehityksen tuloksena metsiin on muodostunut näkyvästi, paikoin jopa runsaasti eri-ikäistä kuusi- ja lehtilahopuuta. Alueelta havaittiin maastokäynnillä luonnonsuojelullisesti arvokkaiden vanhojen kuusimetsien indikaattorilaji ruostekääpä (KKJ 6691581:3381905).

Käytännössä kaava-alueen metsät ovat avohakattua radanvarsikaistaletta lukuun ottamatta luokiteltavissa ns. METSO-kriteereillä edustavuusluokkien I ja II kangasmetsiksi, lehdoiksi ja turvekankaiksi. Vastaavia, metsäluontoarvoja omaavia metsiä on myös kaava-alueen länsipuolella (Kivistöntähden kaava-alue) sekä itäpuolella. Kokonaisuutta voinee pelkästään lahopuustoisten biotooppien kokonaismäärän perusteella pitää paikallisesti erittäin arvokkaana, huomattava merkitys lahokaviosammalelle nostaa metsien arvon maakunnallisesti merkittäväksi.”

Kivistön Lumikvartsin asemakaava perustuu luontotyyppien osalta puutteellisiin selvityksiin tavalla, joka on maankäyttö- ja rakennuslain 9 § vastainen.

YHTEENVETO

Lumikvartsin asemakaava on edellä mainittujen syiden, etenkin Koivupäänojan metsäalueen ilmeisen erityismerkityksen, perusteella asemakaavan sisältövaatimusten erityisten luontoarvojen vaalimisvelvoitteen vastainen. Kaava-alue on erittäin uhanalaisen lahokaviosammalen merkittävää ydinaluetta, erittäin uhanalaisen hömötiaisen ja silmälläpidettävän kanahaukan pesimäaluetta, osa liito-oravan elinympäristöverkostoa sekä osa merkittävää, sijaintiinsa nähden laajaa, luontaisesti kehittyntä lahopaustoista METSO-kriteereiden mukaisesti suojelunarvoista metsäaluetta.

Lisäksi kaava ei perustu riittäviin selvityksiin luontotyyppien osalta.

Helsingissä 30.12.2022

Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry

Laura Räsänen
puheenjohtaja

Lauri Kajander
erityisasiantuntija

LIITTEET

- Liite 1. Vantaan kaupunginvaltuuston kokouksen 14.11.2022 pöytäkirjan kansilehti
- Liite 2. Ote valituksenalaisesta päätöksestä, 14.11.2022 13 §
- Liite 3. Valitusosoitus
- Liite 4. Helsingin hallinto-oikeuden päätös H5923/2021, Vantaan Kivistöntähden asemakaavan kumoaminen
- Liite 5. Vantaan Kivistön lahokaviosammal- ja luontotyyppiselvitys (FCG 2020)
- Liite 6. Suomen luonnonsuojeluliiton Vantaan yhdistyksen mielipide Kivistön Lumikvartsin asemakaavan (232700) osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta, 14.2.2020
- Liite 7. Vantaan Kivistön linnusto- ja lepakkoselvitys (Faunatica 2020)
- Liite 8. Vantaan ekologiset yhteydet (Anna Ojala 2018)
- Liite 9. Faunatica 2020. Lahokaviosammal Vantaalla; esiintymisselvitys ja suojelusuunnitelma. Faunatican raportteja 1/2020.

VALITUS

30.12.2022

HELSINGIN HALLINTO-OIKEUDELLE

MUUTOKSENHAKIJA

Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry, Helsinki

PÄÄTÖS, JOSTA VALITETAAN

Vantaan kaupunginvaltuuston päätös 14.11.2022 (13 §) hyväksyä asemakaava ja asemakaavamuutos 232700 ja tonttijako, 23 Kivistö / Kivistön lumikvartsi

PROSESSIOSOITE

Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry

erityisasiantuntija Lauri Kajander

Itälahdenkatu 22 b A, 00210 Helsinki

Puhelin 045 1140 088

uusimaa@sll.fi

Pyydämme ensisijaisesti sähköistä asiointia.

VAATIMUKSET

Vaadimme, että Helsingin hallinto-oikeus kumoaa Vantaan valtuuston päätöksen hyväksyä Kivistön Lumikvartsin asemakaava ja asemakaavan muutos (14.11.2022 13 §, pöytäkirja kts. valituksen **liitteet 1-3**) maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n ja 54 §:n vastaisena.

Lisäksi vaadimme alueelle töidenaloittamiskieltoa muutoksenhaun käsittelyn ajaksi.

VALITUSAJASTA

Pöytäkirjan valitusosoituksen mukaan kaavan tai rakennusjärjestyksen hyväksymistä taikka rakennuskieltoa koskevan päätöksen katsotaan tulleen asianosaisen tietoon seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä Vantaan kaupungin internet-sivulla. Vantaan kaupunginvaltuuston 14.11.2022 kokouksen pöytäkirja on tullut nähtäville Vantaan kaupungin internet-sivuille 23.11.2022. Näin ollen 30 vuorokauden valitusaika päättyy 30.12.2022 klo 16.15.

PERUSTELUT

Kivistön Lumikvartsin asemakaavan teossa on laiminlyöty maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n edellyttämä merkittävien luontovaikutuksien riittävä selvitysvelvoite, minkä aiheuttamat puutteet ovat heijastuneet suoraan myös kaavan vaikutusarviointeihin. Tämä koskee erityisesti kaavan vaikutuksia merkittäviä metsäluontoarvoja omaaviin luontotyyppeihin.

Kaava ohjaa rakentamiseen noin 5 ha luonnonsuojelullisesti arvokkaita kangas- ja lehtometsiä sekä turvekankaita pirstoen samalla luonnonsuojelubiologisesti erittäin arvokkaan noin 20 hehtaarin laajuisen metsäalueen keskeltä. Samalla se heikentää olennaisesti Vantaan kaupungin omissa selvityksissä tärkeäksi todetun etelä-pohjoissuuntaisen metsäekologisen yhteyden laatua ja toimivuutta.

Lajistonsuojelun näkökulmasta kaava tuhoaa merkittävän osan Kivistön alueen erittäin merkittävästä lahokaviosammalen esiintymiskeskittymästä sekä heikentää yhtä Kivistön alueen liito-oravien elinympäristöverkoston avainaluetta. Luontoarvoihin kohdistuva yhteisvaikutus on syytä nähdä luonnonympäristöjen erityisiä arvojen hävittämisenä ja heikentämisenä asemakaavan sisältövaatimusten vastaisella tavalla (MRL 54 §).

1. Helsingin hallinto-oikeuden päätös kumota Kivistöntähden asemakaava 26.11.2021

Helsingin hallinto-oikeus on 26.11.2021 antamallaan päätöksellä (H5923/2021, **liite 4**) kumonnut Kivistöntähden asemakaavan ja asemakaavan muutoksen (nro 232500) Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piirin valituksen perusteella. Kivistöntähden asemakaava-alue sijaitsee samalla Koivupäänojan metsäalueella kuin tämän valituksen kohteena oleva Lumikvartsin asemakaava ja rajautuu siihen suoraan länsipuolella.

Katsomme, että Lumikvartsin asemakaava on kumottava osittain samoilla perusteilla kuin Kivistöntähden asemakaava. Lumikvartsin asemakaava heikentäisi merkittävästi samaa lahokaviosammalen ydinaluetta kuin Kivistöntähti ja on siten vastaavasti maankäyttö- ja rakennuslain vastainen.

Hallinto-oikeus toteaa, että uhanalaisena lajina lahopaviosammalen esiintyminen alueella on kuitenkin otettava asemakaavaa laadittaessa huomioon maankäyttö- ja rakennuslain luonnonympäristön vaalimista koskevan sisältövaatimuksen perusteella. Asiassa esitetyn selvityksen perusteella Koivupääojan metsäalue on erittäin merkittävä lahopaviosammalen esiintymisalue ja samalla yksi koko Vantaan tärkeimmistä lajin esiintymisalueista. Asemakaavassa kyseinen alue on suurelta osin osoitettu tehokkaaseen asuntorakentamiseen ja esiintymärungot tulisivat pääosin jäämään rakentamisen alle. Hallinto-oikeus toteaa lisäksi, että asemakaavassa kaava-alueen itäosassa sijaitsevalle VL-alueelle merkitty luo-alue kohdistuu ainoastaan pienelle osalle Koivupääojan erittäin merkittäväksi lahopaviosammaleesiintymäksi arvioidusta alueesta.

Hallinto-oikeus katsoo, että lahopaviosammalen asema Koivupääojan alueella tulisi merkittävästi heikentymään Kivistöntähden asemakaavan toteutuessa. Kun lisäksi otetaan huomioon asian kokonaisharkinnassa Kivistön alueen toiselle erittäin merkittäväksi arvioidulle Timanttikujan lahopaviosammaleesiintymälle osoitettu rakentaminen, tarkoittaisi Koivupääojan metsäalueelle rakentaminen sitä, että vaarana on molempien erittäin merkittäviksi lahopaviosammaleesiintymiksi arvioitujen alueiden merkittävä heikentyminen ja mahdollinen häviäminen. Edellä mainittuun nähden hallinto-oikeus katsoo, että lahopaviosammalesta tehtyjen havaintojen johdosta laadittu asemakaava ei täytä maankäyttö- ja rakennuslain 54 §:n 2 momentissa säädettyä luonnonympäristön vaalimista ja siihen liittyvien erityisten arvojen hävittämiskielloa koskevaa asemakaavan sisältövaatimusta.

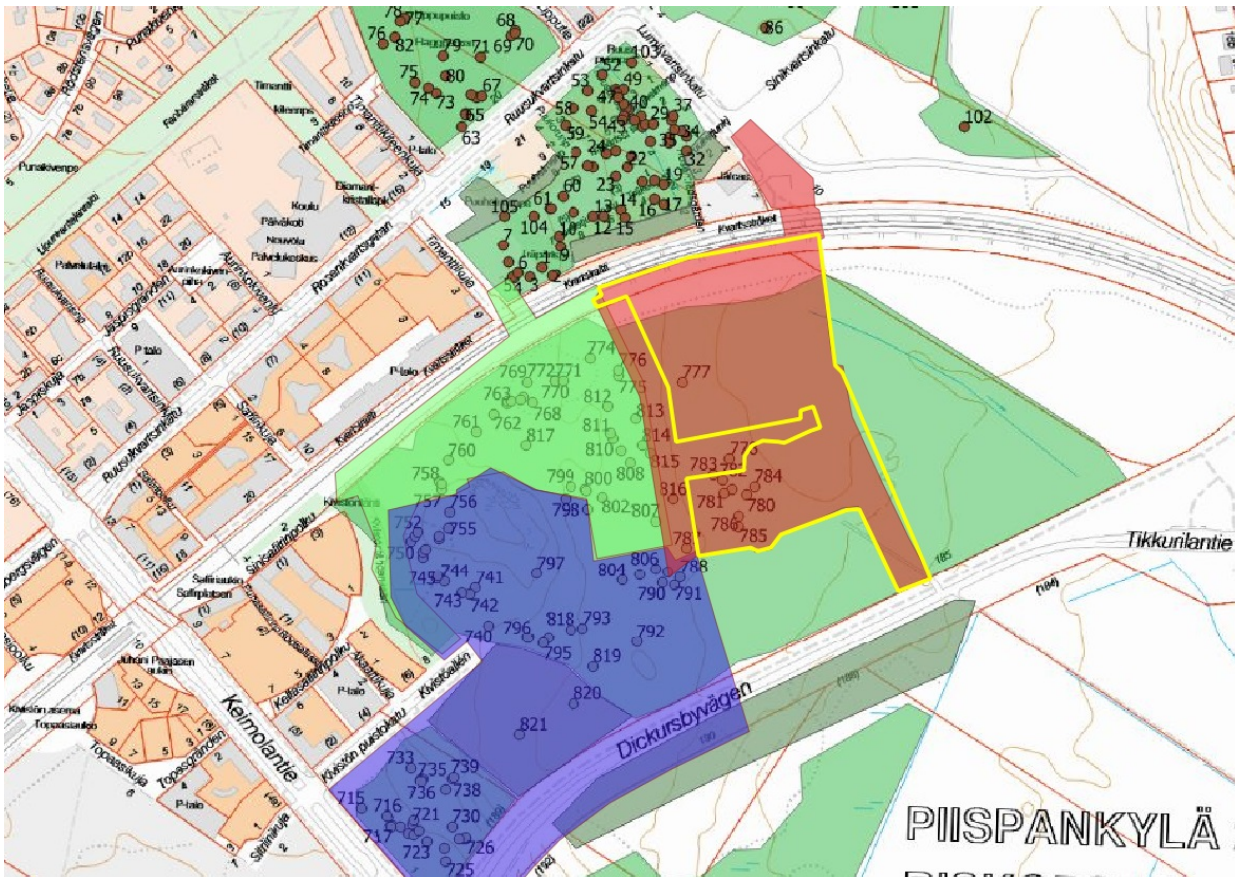
Huomautamme myös, että hallinto-oikeudella on jo em. Kivistöntähteä koskevaa päätöstä tehdessään ollut käytössään samat lahopaviosammalen uhanalaisuutta, suojelutarvetta ja esiintymistä koskevat tiedot, joilla Vantaan kaupunki on nyt valituksenalaisessa Lumikvartsin asemakaavassa perustellut, ettei kaavan aiheuttama ydinalueen merkittävä heikentäminen uhkaisi uhanalaisen lahopaviosammalen säilymistä alueella. Siten ei voida katsoa, että asiassa olisi tullut sellaista uutta tietoa, joka antaisi aiheutta päätyä nyt Lumikvartsin asemakaavan osalta erilaiseen lopputulokseen kuin aikaisemmassa Kivistöntähden kumoamispäätöksessä.

2. Lahokaviosammalen huomiointiin liittyvät ongelmat

Kaava-alue sekä sitä ympäröivä metsäalue on todettu konsulttien ja luontoharrastajien v. 2017–2020 tekemissä selvityksissä erittäin merkittäväksi lahokaviosammalen (*Buxbaumia viridis*) esiintymiskeskittymäksi (Faunatica 2020, **liite 9**). Lahokaviosammal on koko maassa rauhoitettu laji (LSL 42 §, LSA liite 3a). Lisäksi laji kuuluu luontodirektiivin liitteen II lajeihin. Siten uhanalaisena lajina lahokaviosammalen esiintyminen on otettava huomioon asemakaavaa laadittaessa maankäyttö- ja rakennuslain luonnonympäristön vaalimista koskevan sisältövaatimuksen perusteella.

Lumikvartsin asemakaava tuhoaa merkittävän määrän lahokaviosammalen esiintymispaikkoja sekä 5 ha lajin pidempiaikaiselle säilymiselle tärkeää ydinaluetta. Myös vähäiset kaavassa VL/luo-alueiksi merkityt alueet tulevat vääjäämättä menettämään kykyään toimia lajin elinympäristöinä huomattavasti lisääntyvän kulutuksen sekä rakentamisen synnyttämän metsänhoitopaineen takia. On perusteita olettaa heikentävän vaikutuksen kohdentuvan lisäkulutuksen myötä myös kaava-alueen ulkopuolisiin osiin samaa lahokaviosammalen ydinaluetta.

Koivupäänojan ydinalueen arvoa lisää sen sijainti muiden lajille tärkeiden ydinalueiden välissä (**kuva 1**) sekä tieto siitä, että sen pohjois- ja koillispuolisten ydinalueiden asemakaavoittaminen rakentamiseen on hyvin pitkällä.

Kuva 1. Ida Korhosen 18.11.2019 maastokäynnillä havaitsemat lahkaviosammalesiintymät.

Vihreällä rajattu lajin ydinalueet. Koivupäänojan ydinalue Tikkurilantien ja radan välissä.

Lumikvartsin kaava-alue rajattu punaisella ja rakentamisalue keltaisella. Samaan Koivupäänojan ydinalueeseen kohdistuvat muut asemakaavat: Kivistöntähti vaalean vihreällä ja Onnenkivi sinisellä. Korhonen ei kartoittanut kaava-alueen itäosaa, joten havaintojen puuttuminen sieltä ei kerro todellisesta tilanteesta. On oletettavaa, että esiintymiä löytyisi myös idempää jos niitä etsittäisiin. Pohjoisempi tiheä esiintymäkeskittymä on jo kaavoitettu rakentamiseen (Puu-Kivistö).

Lumikvartsin kaavan aiheuttamat tuhot kohdistuvat metsäalueelle (Koivupäänojan metsä), joka on laajuutensa ja sijaintinsa takia lahkaviosammalten pidempiaikaisen säilymisen kannalta erittäin merkittävä. Alueen erityismerkitys on todettu myös tehdyssä Vantaan lahkaviosammalten esiintymisselvitys- ja suojelusuunnitelmassa: ”Länsi-Vantaan suuret suojelualueet Askistosta Vestraan ja Petikkoon ovat todennäköisesti Vantaan kaikkein runsaimpia ja laajimpia lahkaviosammalalueita. Niiden lajille sopiva yhteispinta-ala on niin suuri, että tarkalla kartoituksella löydettävien kasvupaikkojen määrä olisi varmasti huomattavan suuri. Lajia havaittiin näillä kohteilla lähes jatkuvasti inventoijan kulkureitin varrella, mutta tämän projektin puitteissa ei ollut mahdollista tutkia näitä alueita kovin tarkasti. Niinpä Kivistön Koivupäänoja ja Kiilan Solbacka ovat edelleen Vantaan runsaimpia esiintymiä itiöpesäkkeiden kasvupaikkojen määrällä mitattuna.”

Vantaan kaupunki on ansiokkaasti selvittänyt lahopaviosammalen esiintymistä Vantaan metsissä. Sen jälkeen kun lajin esiintymistä opittiin 2019 havaitsemaan myös ns. protoneemavaiheen kasvustoina, on näkemys lajin ekologiasta, yleisyydestä sekä kaikkien esiintymispaikkojen suojelutarpeesta radikaalisti muuttunut. On ilmeistä, että nykyisellään lajin suojelutaso varsinkin eräillä Vantaan metsäisemmillä suuralueilla lähenee suotuisaa tai saattaa jopa olla suotuisa.

Edellä mainittu ei kuitenkaan tarkoita sitä, että tämä sinänsä toivottu asiantila säilyisi kattavasti eri puolilla Vantaata, mikäli merkittävä määrä lajille erityisen tärkeitä ydinalueita tuhoaan maankäytöllä.

Vantaan kaupunki tukeutuu lahopaviosammalen huomiointitarpeiden osalta kaupungin tilaaman lahopaviosammalkonsulttiselvityksen (Faunatica 2020) johtopäätöksiin. Selvityksessä on tehty luonnonsuojelulain kannalta hyvin ongelmallisia johtopäätöksiä tämän rauhoitetun lajin minkä tahansa vantaalaisen esiintymisalueen rakentamisen hyväksyttävyydestä, mikäli lajin muiden tunnettujen esiintymisalueiden suojelu ja huomiointi muualla etenee. Kehitetty kyyninen kompensatiomalli on jo johtanut Vantaalla siihen, että käytännössä lähes kaikki Vantaan todettuja lahopaviosammaleesiintymiä koskettavat asemakaavahankkeet etenevät kaavailluilla rakentamistavoitteilla, koska juuri näillä kaava-alueilla lajin suojelutavoitteista voidaan luopua. Linjaus koskettaa erityisesti Kivistön aluetta, jossa useat lähekkäiset asemakaavat (Puu-Kivistön aloituskorttelit, sen länsipuolinen kaavahanke, Lumikvartsin asemakaava, Kivistöntähden asemakaava, Onnenkiven asemakaava) uhkaavat tuhota keskeisen osan yhdestä Suomen merkittävimmästä tiedossa olevasta suojelemattomasta lahopaviosammalmetsien keskittymästä.

Lumikvartsin asemakaava tuhoaa keskeisen osan Kivistön alueen erityisen elinvoimaisesta lahopaviosammalmetsien keskittymästä. Olemassa oleva tieto vahvistaa sen, että Koivupäänojan esiintymä yhdessä lähialueen esiintymien kanssa kuuluu lajin suojelun kannalta valtakunnallisesti erittäin merkittäviin keskittymiin. Jos tällaisia satojen sammaleesiintymien ydinkeskittymiä ei edes pyritä suojelemaan, ollaan tiellä, joka johtaa vääjäämättä lajin suojelutason heikkenemiseen.

3. Asemakaavan sisältövaatimusten vastaisuus

Kaavan maankäyttö tuhoaa pääosan kaava-alueen olennaisimmista luontoarvoista. Laaja, merkittävältä osin luonnontilaisen kaltainen ja lahoppuustoinen metsäkokonaisuus pirstoutuu muutamiksi pieniksi puistometsiköiksi, joiden luonnontilan säilyttäminen on käytännössä mahdotonta.

Kivistön Lumikvartsin kaava-alueella sekä sitä ympäröivillä alueilla on säästynyt merkittävä keskittymä pitkään metsänhoidon ulkopuolella olleita rehevähajaisia metsiä. Osa metsistä on lehtoja ja lehtomaisia kankaita, osa ruoho- ja lehtoturvekankaita. Metsäluontoarvoja omaava

yhtenäinen alue on pinta-alaltaan noin 20 hehtaaria eli se edustaa 2020-luvulla pääkaupunkiseudulla sekä Vantaalla harvinaisen laajaa arvometsien kokonaisuutta. Luontotyyppi-arvoja omaava metsäalue noudattaa hyvin alueelle rajattua yhtenäistä lahokaviosammalen ydinaluetta (**kuva 1** vihreällä rajattu yhtenäinen alue radan ja Tikkurilantien välissä).

Kaava-alueen metsät edustavat SLL:n Vantaan yhdistyksen edustajien maastokäyntien perusteella metsiä, jotka täyttävät pääosaltaan Etelä-Suomen metsäluonnon monimuotoisuusohjelman (METSO) luonnontieteellisissä valintaperusteissa määritetyt luonnonsuojelullisesti arvokkaan metsän kriteerit. Arvokkaat metsät jatkuvat myös kaava-alueen ulkopuolelle.

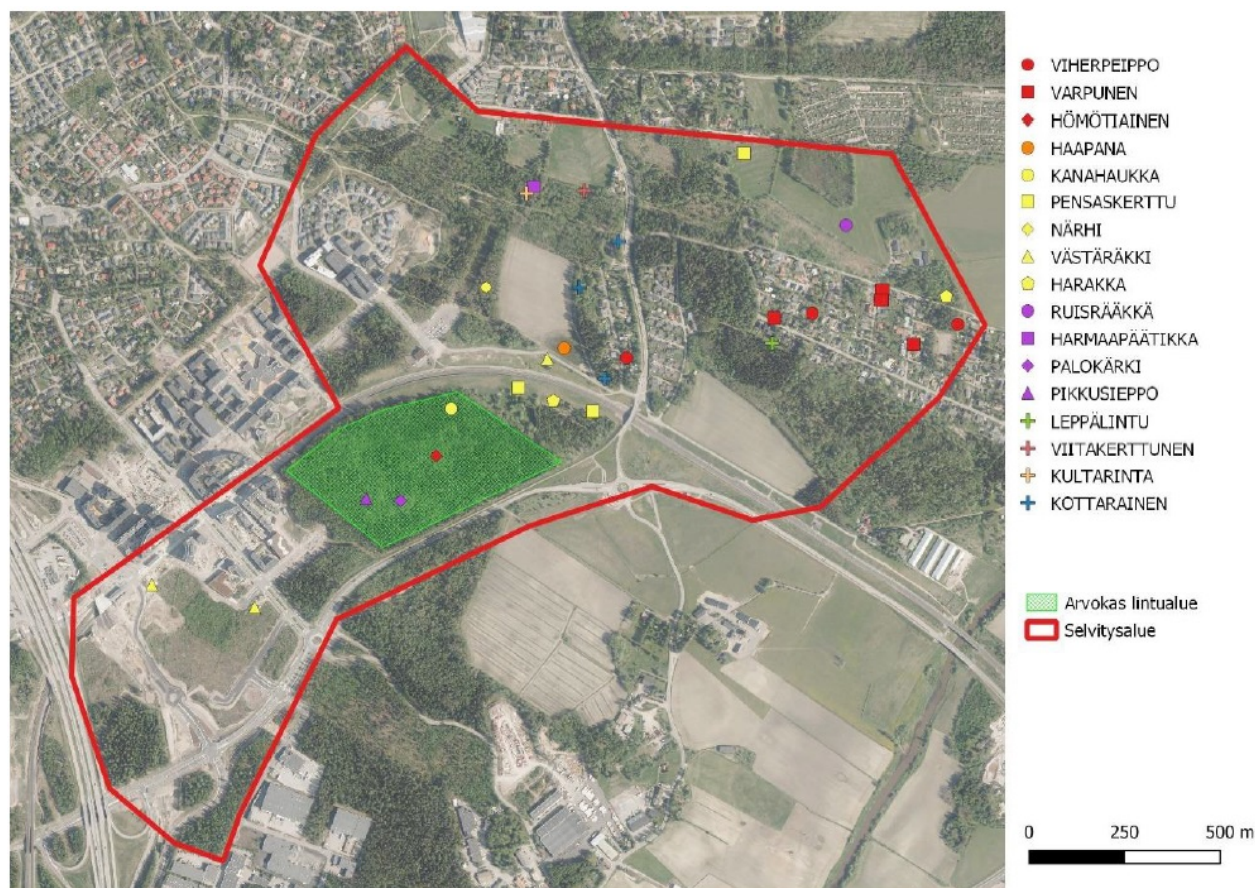
Metsien potentiaali toimia vaateliaan ja uhanalaisen lahotajalajiston merkittävänä esiintymiskeskittymänä on ilmeinen, mutta lajistoa ei ole selvitetty.

Vantaan Kivistön ja Vantaanpuiston liito-oravaselvityksessä (FCG 2020) Lumikvartsin kaava-alueesta lähes puolet sijoittuu liito-oravalle soveltuvan elinympäristörajausn nro 2 alueelle (**kuva 2**), mikä lisää sen merkitystä Kivistön alueen liito-oravakannan pitkäaikaisen säilyttämisen näkökulmasta. Selvityksen johtopäätöksissä todetaan: *”Koska selvitysalueelle sijoittuvat elinympäristöt 2, 3 ja 4 ovat melko pienialaisia, suositellaan ne mahdollisuuksien mukaan säilytettäväksi kokonaan nykytilassaan esim. osana viheralueverkostoa.”*

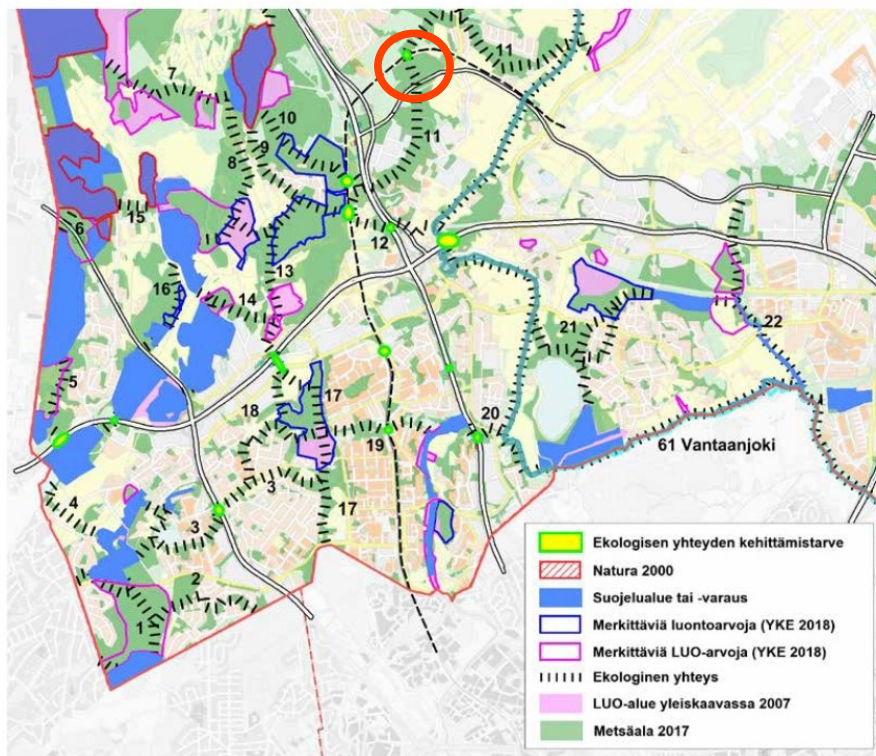
Kuva 2. Vantaan Kivistön ja Vantaanpuiston liito-oravaselvityksessä (FCG 2020) liito-oravalle soveltuva elinympäristö vinoviivalla. Osittain rajaukselle 2 sijoittuva Lumikvartsin kaava-alue rajattu punaisella ja rakentamisalue keltaisella. Samaan Koivupäänojan metsäalueeseen kohdistuvat muut asemakaavat: Kivistöntähti vaalean vihreällä ja Onnenkivi sinisellä.

Vuoden 2021 linnusto- ja lepakkoselvityksessä (Faunatica 2021, **liite 7, kuva 3** alla) todetaan Lumikvartsin asemakaava-alueesta: ”Selvityksessä määriteltiin yksi linnustollisesti arvokas alue Tikkurilantien ja junaradan välistä [=Koivupäänojan metsä]. Kyseisellä metsiköllä on linnuston lisäksi muitakin luontoarvoja, kuten vanhaa ja rakenteeltaan monipuolista puustoa.” ”Metsikössä pesivät erittäin uhanalainen hömötiainen ja silmälläpidettävä kanahaukka, ja siellä sijaisi EU:n direktiivilajien pikkusiepon ja palokärjen reviirit.”. Alue on selvityksen rajauksen mukaan ”arvokas lintualue”.

Kuva 3. Vantaan Kivistön linnusto- ja lepakkoselvitys (Faunatica 2020). Huomionarvoiset pesimälajit vuoden 2021 linnustokartoituksessa. Symbolit on sijoitettu pesäpaikalle tai reviirin havaintojen keskipisteeseen, mikäli pesää ei ole löydetty. Lumikvartsin kaava-alue sijoittuu arvokkaalle lintualueelle ja sen alle jäisi hömöttäisen ja kanahaukan pesintähavainnot.

Seuraavassa Vantaan alue on jaettu neljään osa-alueeseen, joissa ekologisia yhteyksiä kuvataan tarkemmin (Kuvat 23-26).

Kuva 23.
Ekologiset yhteydet Lounais-Vantaalla
Myrskylän ja Aviapoliksen suuralueilla.

41

Kuva 4. Vantaan ekologiset yhteydet-selvitys (Ojala 2018, liite 8). Lumikvartsin asemakaava-alue sijaitsee yhteydellä 11 (punainen ympyrä).

Kivistön Lumikvartsin asemakaava ei myöskään turvaa kunnollista etelä-pohjoissuuntaista ekologista yhteyttä kaava- alueen poikki. Lumikvartsin kaava-alueen ja laajemmin Koivupäänojan metsäalueen merkitystä Vantaan säilyneiden metsäisten ekologisten yhteyksien varjelu osalta lisää se, että sen poikki kulkee tällä hetkellä ainoa metsäekologinen viheryhteys Petikon luontoalueen sekä Kivistön metsien välillä. Yhteyden luonne ja korvaamattomuus ilmenee Vantaan kaupungin teettämästä laadukkaasta, koko kaupungin alueen kattavasta selvityksestä (Ojala 2018, liite 8, kuva 4 yllä). Kaava heikentää yhdessä muiden läheisten kaavojen kanssa yhteyden laatua ja toimintakykyä juuri yhdellä sen ”pullonkaulakohtalla”.

Kivistön Lumikvartsin asemakaavassa ekologinen yhteys on huomioitu alle 30 metrin levyisenä VL/luo -alueena kaavan länsireunassa. Näin kapea viheryhteys tarkoittaa minimissään yhden täysikäisen puun levyistä puustoriekaletta, jonka säilymisennuste ulkopuolisen maankäytön puristuksessa on heikko. Jo pelkästään tonttien turvallisuuden edellyttämä puustonhoito ulottuu

koko tälle vyöhykkeelle eikä mm. lahokaviosammalen edellyttämän kostean pienilmaston säilymisestä voida puhua.

4. Luontotyyppiselvitysten ja vaikutusarviointien riittämättömyys

Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri on 8.1.2021 Kivistöntähden asemakaavaa koskevassa valituksessaan esittänyt yhtenä valitusperusteena luontotyyppien puutteelliset selvitykset. Helsingin hallinto-oikeus kumosi kaavan päätöksellään 26.11.2021. Oikeus totesi, että koska Kivistöntähden kaavapäätös oli lainvastainen puutteellisen lepakkoselvityksen ja lahokaviosammalta koskevilla perusteilla, ei muista valitusperusteista ollut tarpeen lausua. Siten oikeus jätti Kivistöntähden kaavaa koskevassa päätöksessään tutkimatta puutteellisiin luontotyyppiselvityksiin liittyneet valitusperusteet.

Samat luontotyyppiselvitysten puutteet koskevat kuitenkin myös nyt valituksen kohteena olevaa Lumikvartsin asemakaavaa ja ovat siksi yksi tämän valituksen perusteista.

Lumikvartsin asemakaava-alueen metsäiset luontotyypit ja niihin liittyvät suojeluarvot on selvitetty puutteellisesti. Luontotyypit muodostavat keskeisen osan luonnon monimuotoisuutta ja siten myös siihen liittyvien hankevaikutusten arviointia. Yleisesti käytössä oleva kriteeristö kangasmetsien ja turvekankaiden luonnonsuojellisen merkityksen arviointiin on METSO-ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet (Syrjänen ym 2016), jossa esitetään elinympäristötyyppeihin ja puuston rakennepiirteisiin perustuvat luonnonsuojeluarvon luokitteluperusteet.

Kaava-alueen luontotyyppitieto perustuu lähinnä ”*Kivistön kaavarunkoalueen luontotyyppi- ja lahokaviosammalkartoitus*” (FCG 2020, liite 5) -selvitykseen, jossa vähätellään kaava-alueen metsien luontoarvoja. Selvityksessä esitetään laajalta 356 hehtaarin selvitysalueelta vain kaksi hyvin pientä METSO-ohjelman luonnontieteellisten valintaperusteiden mukaista arvokohdetta (yhteispinta-ala 1,36 ha). Koivupäänojan metsän alueelta ei ole tunnistettu lainkaan runsaslahopuustoiisiin ja luontaisesti kehittyneisiin metsiin liittyviä luontoarvoja.

On selvää, että FCG:n selvityksessä ei ole käytetty METSO-ohjelman luonnontieteellisiä valintaperusteita (Syrjänen ym 2016) siten kuin kyseistä kriteeristöä on tarkoitettu käytettävän. Selvitys on arvokkaiden luontotyyppikohteiden ja varsinkin selkeitä METSO-arvoja omaavien metsien tunnistamisen näkökulmasta heikkolaatuinen, vahvasti puutteellinen ja tulosten osalta harhaanjohtava. Kyseessä on tältä osin mahdollisesti jopa heikkolaatuisin esimerkki Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piirin ruodinnassa viimeisen kymmenen vuoden aikana olleista lukemattomista luontoselvityksistä.

Kivistön kaava-alueen merkittävimpiin luontoarvoihin kuuluu kaava-aluetta laajempi METSO-

kriteerit täyttävien metsien pinta-alallisesti iso keskittymä. Tämän arvon tunnistamatta jääminen on vakava virhe, joka konkretisoi hyvin sen, että kaavan luontotyyppi-arvojen kannalta kaikkein keskeisin luontoselvitys on epäonnistunut aidosti merkittävien luontoarvojen tunnistamisen osalta.

Teetetty selvitys ei ole tuottanut yleis- tai asemakaavoituksen kannalta riittävää tietopohjaa esim. kaikista uhanalaisista metsäluontotyypeistä tai merkittävistä METSO -elinympäristökeskittymistä.

Alueen metsäisiä luontoarvoja on tuotu esiin jo kaavoituksen alkuvaiheessa Suomen luonnonsuojeluliiton Vantaan yhdistyksen mielipiteessä Kivistön Lumikvartsin asemakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta 14.2.2020 (liite 6):

”Luonnonsuojelujärjestöedustajien maastokäynnillä kaava-alueelta ja sen lähialueilta paikallistui merkittävä määrä pitkään ilman varsinaisia metsänhoitotoimia kehittyneitä varttuneita ja osin vanhapuustoisia metsiä. Valtaosa metsistä on lehtomaisia kankaita, mutta merkittävästi löytyy myös ruohoturvekankaita sekä keskiravinteisia tuoreita lehtoja. Tuorettakin kangasta löytyy hieman.

Osa metsistä on kuusivaltaisia, osa kuusta, koivua ja muita lehtipuita sisältävää sekametsää, eteläosasta löytyy hieman myös koivuvaltaisempia sekametsiä. Puustossa on paikoin myös haapaa ja raitaa, mitkä molemmat lisäävät osaltaan metsien biodiversiteettipotentiaalia (mm. liito-orava, epifyyttijäkälät). Pitkään jatkuneen häiriöttömän kehityksen tuloksena metsiin on muodostunut näkyvästi, paikoin jopa runsaasti eri-ikäistä kuusi- ja lehtilahopuuta. Alueelta havaittiin maastokäynnillä luonnonsuojelullisesti arvokkaiden vanhojen kuusimetsien indikaattorilaji ruostekääpä (KKJ 6691581:3381905).

Käytännössä kaava-alueen metsät ovat avohakattua radanvarsikaistaletta lukuun ottamatta luokiteltavissa ns. METSO-kriteereillä edustavuusluokkien I ja II kangasmetsiksi, lehdoiksi ja turvekankaiksi. Vastaavia, metsäluontoarvoja omaavia metsiä on myös kaava-alueen länsipuolella (Kivistöntähden kaava-alue) sekä itäpuolella. Kokonaisuutta voinee pelkästään lahopuustoisten biotooppien kokonaismäärän perusteella pitää paikallisesti erittäin arvokkaana, huomattava merkitys lahokaviosammalelle nostaa metsien arvon maakunnallisesti merkittäväksi.”

Kivistön Lumikvartsin asemakaava perustuu luontotyyppien osalta puutteellisiin selvityksiin tavalla, joka on maankäyttö- ja rakennuslain 9 § vastainen.

YHTEENVETO

Lumikvartsin asemakaava on edellä mainittujen syiden, etenkin Koivupäänojan metsäalueen ilmeisen erityismerkityksen, perusteella asemakaavan sisältövaatimusten erityisten luontoarvojen vaalimisvelvoitteen vastainen. Kaava-alue on erittäin uhanalaisen lahokaviosammalen merkittävää ydinaluetta, erittäin uhanalaisen hömötiaisen ja silmälläpidettävän kanahaukan pesimäaluetta, osa liito-oravan elinympäristöverkostoa sekä osa merkittävää, sijaintiinsa nähden laajaa, luontaisesti kehittyntä lahokuustaista METSO-kriteereiden mukaisesti suojelunarvoista metsäaluetta.

Lisäksi kaava ei perustu riittäviin selvityksiin luontotyyppien osalta.

Helsingissä 30.12.2022

Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry

_____

_____

_____

_____

LIITTEET

- Liite 1. Vantaan kaupunginvaltuuston kokouksen 14.11.2022 pöytäkirjan kansilehti
- Liite 2. Ote valituksenalaisesta päätöksestä, 14.11.2022 13 §
- Liite 3. Valitusosoitus
- Liite 4. Helsingin hallinto-oikeuden päätös H5923/2021, Vantaan Kivistöntähden asemakaavan kumoaminen
- Liite 5. Vantaan Kivistön lahokaviosammal- ja luontotyyppiselvitys (FCG 2020)
- Liite 6. Suomen luonnonsuojeluliiton Vantaan yhdistyksen mielipide Kivistön Lumikvartsin asemakaavan (232700) osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta, 14.2.2020
- Liite 7. Vantaan Kivistön linnusto- ja lepakkoselvitys (Faunatica 2020)
- Liite 8. Vantaan ekologiset yhteydet (Anna Ojala 2018)
- Liite 9. Faunatica 2020. Lahokaviosammal Vantaalla; esiintymiselvitys ja suojelusuunnitelma. Faunatican raportteja 1/2020.